

Sedící uprostřed Karel Steiner-Veselý, vpravo Jaroslav Kleměš

DEPEŠE LONDÝN – PROTEKTORÁT

Hnutí odporu v nacisty okupovaných evropských zemích mělo přívlastek „třetí fronta“. Jejím významným prostředkem byly radiostanice parašutistů, kteří předávali svým řídicím centrům důležité informace z okupovaných území. Náš odboj dal vysílačkám přezdívku, vedle mnoha jiných, „mlátičky“. Spoléhal na ně na jaře 1945 při přípravě a v průběhu pražského povstání a při bojové spolupráci s blížící se americkou armádou.¹⁰

„Mlátičky si povídaly“:

...Dejte ihned adresy, hesla do prostoru západních Čech, především do prostoru Plzeň, Rakovník, Louny, aby práce tamnějších organizací mohla být Pattonem využita ... apod. (To je úryvek z depeše československé Vojenské radiové ústředny /VRÚ/ v Londýně, kterou přijal pomocí radiostanice ANNA parašutista Jaroslav Klemeš dne 18. dubna 1945.)

Z depeše odeslané Jaroslavem Klemešem londýnské VRÚ 21. dubna 1945:

Adresa do západních Čech: Domažlice, Hořejší náměstí, za náměstím první blok směrem k Havlovicům na levé straně proti hotelu Koruna a poště, fotograf Tauber. Heslo: Máte chodské koláče? Odpověď: Jíte tvarohové nebo makové? Současně bude-li možno shoz 10 zásobníků. Sten a Bren mezi lesy 1,5 km jz. Milaveč u Domažlic. Znak země D Daniel, znak letoun SK, heslo pro shoz: Niva skáče, Niva běhá, Niva odpočívá. Pohotovost od doby, kdy vyhlásíte heslo Připravte nivu.

Z depeše VRÚ, kterou přijala 25. dubna 1945 druhá radiostanice paraskupiny Platinum VĚRA, obsluhoval radista Alois Vyhňák:

Pro Radu tři: Za první měsíc dopravy zbraní odstartovalo z Itálie sedmdesát letounů a jen sedmnáct shodilo svůj náklad. Nynější kapacita je dobře sto letounů měsíčně. V Itálii je připraven sklad pro vyzbrojení deseti tisíc mužů. Náš dosavadní malý počet výsadkových míst dosud nevyhovuje kapacitě dopravy, zvláště když výsadková místa CARBON byla již překročena a vaše KAMNA, PEC a ALICE se ocitají v blízkosti fronty. Američtí letci nejdou do operace, jestliže se fronta přiblíží na 15 km. Okamžité otevření výsadkových míst na Jihlavsku, Pelhřimovsku, Českobudějovicku, Strakonicku, Plzeňsku je nezbytné. Předvídejte včasné přemístění Eurek a každou změnu okamžitě hlase.

¹⁰ Podle historické reportáže Jindřicha Marka *Ukradený Jeep*.

...Adresa do Strakonice byla předána na JK. Nevím, zda jste ji dostali přes VĚRU. Karel Štěpán, Strakonice 47/I. Tj. bydlíšť. Přes den úřad práce, Komenského ulice, vysoké postavy, nápadně červené tváře, 24 let stár. Celý úřad práce naši lidé, kromě šéfa. Heslo: Mám vyřídít pozdrav od Jasoně. Odpověď: Je Jasoně stále v Praze?

...V prostoru Louny, Kladno, Rakovník jednotky Vlasovců rozdávají zbraně obyvatelstvu. Štřetli se s Němci v okolí Slaného a zakopávají se proti Němcům...

...Plocha Zámek, kóta 432 – 4,5 km severně Křivoklátu, 3 km sv. Městečka, 4 letouny současně. Směr země Z – Zachariáš, letoun SK. Na ploše jen světla. Pohotovost heslem Stavíme zámek, výkonná hesla: Zámecký pán, Zámek v plamenech, Zámecká paní. Příjem zbraní provede jednotka vládního vojska z Lán...

Toto je několik ukázek radiodepeší, které si v závěru války vyměňovala londýnská VRÚ s radisty paraskupiny Platinum, které v té době velel již předseda vojenské komise ilegální České národní rady kapitán Jaromír Nechanský. Jedinou vysílačkou byla vysílačka ANNA, kterou měl koncem dubna a začátkem května 1945 český demokratický odboj v Praze k dispozici. Tuto radiostanici obsluhoval parašutista Jaroslav Klemeš.

S takovým a podobným obsahem byly vyměňovány zprávy mezi londýnskou VRÚ a odbojem, zastoupeným vysílačkami parašutistů. Mimo praktické, prostorové a časové údaje se uváděla jména jednotlivých vedoucích odbojových skupin, jejich počty, aktivity a úspěšnost. Bylo to v době blížícího se konce války, kdy v Londýně již nebyl ani prezident E. Beneš, ani plk. Moravec. V té době šifrované zprávy podepisoval státní tajemník ministerstva zahraničních věcí exilové vlády v Londýně státní ministr PhDr. Hubert Ripka. Některé úkoly dostával Jaromír Nechanský od Zpravodajské brigády, která byla součástí Rady tří. Předávaných zpráv bylo značné množství a těžko určit, která byla nejdůležitější. Většinou se jednalo o vytipování prostorů vhodných pro shoz materiálu, hlavně zbraní na podporu našeho odboje. V závislosti na vývoji a posunu fronty se měnila i potřeba těchto bezpečných prostorů pro shoz. Výběru prostorů se Jaroslav Klemeš neúčastnil, trvale udržoval spojení, ale pamatuje si některé navržené plochy u Lán, Lužice u Loděnic, Chýňavu u Kladna a Kostelec nad Černými lesy.

Návrh uvedených ploch odvysílal do Londýna. Dvě místa byla z Londýna potvrzena, včetně stanoveného hesla pro realizaci shozu. Na dvě plochy měly být shozeny zbraně v noci 3. května 1945. Tento shoz se nakonec neuskutečnil, i když byl dobře připraven a zabezpečen Zpravodajskou brigádou. Část plánovaných shozů nebyla uskutečněna také vzhledem k plánovanému brzkému obsazení těchto území Rudou armádou, ale na druhou stranu, v případě zpomalení postupu RA,

by mohlo vzniknout nebezpečí, že by se shozené zbraně a materiál dostaly do rukou německé armády.

Skupina Platinum byla dána plně k dispozici štábu Rady tří a rozdělena. Nechanský s Klemešem a stanicí ANNA se přesunuli do Velké Bíteše a převzali tíži rádiového spojení s Londýnem za přetíženou a vyčerpanou radiostanicí MILADU. Současně udržovali spojení s druhou částí skupiny, Vyhňákem a Pešánem, kteří z prostoru Velkého Meziříčí zajišťovali s radiostanicí VĚRA zpravodajské a spojovací úkoly v této části Vysočiny.

Stanice ANNA Jaroslava Klemeše byla plně zaměstnána přípravou plánovaných dodávek zbraní na vybrané plochy označené krycími názvy PEC, KAMNA, OKNO a LESY pro bojové skupiny Rady tří. Vedení rádiového provozu a zajišťovací činnost spojená s příjmem zbraní ze shozů si vynutila připojení několika spolupracovníků z domácího odboje, kteří byli zaškoleni v šifrování a obsluze radiomajáku.

Ještě v noci z 22. na 23. března 1945 se uskutečnil výsadek spojený se shozem zbraní v prostoru RYBNÍK mezi Novým Městem na Moravě a Velkým Meziříčím. Jako výsadek byl vyslán kpt. Pavel Hromek pod názvem BAUXITE, vybaven šifrovacím klíčem a spojovacím plánem JARKA a radiomajákem EUREKA. Akce proběhla úspěšně. Úkolem kpt. Hromka bylo navázat radiové spojení s VRÚ v Anglii, zásobovací základnou v italském Bari, zajistit dodávky zbraní a přijmout spojeneckou vojenskou misi. Současně s kpt. Hromkem byl vysazen v několika zásobnících náhradní spojovací materiál pro skupinu PEWTER, jednalo se o zásilku náhradních krystalů. V průběhu dubna 1945 se podařilo uskutečnit a přijmout dodávku zbraní na plochy PEC (16. dubna 1945), OKNO (17. dubna 1945) a následujícího dne byl uskutečněn shoz na plochu KAMNA. Celková hodnota těchto dodávek byla odhadována na 70 kontejnerů o celkové váze 14 tun zbraní, munice a trhavin.

Na stejných úkolech se v té době podíleli rotný Alois Vyhňák a rotný Jaroslav Pešán. Po uskutečnění akce 16. dubna 1945 se oba přesunuli v doprovodu rotmistra Leopolda Musila do Nového Města na Moravě, kde v místním lihovaru plnili spojovací úkoly ve prospěch velitele bojové skupiny generála Svatoně, Kafky-„Břízy“. Po incidentu, kdy Vyhňák zastřelil dva německé vojáky, z ohroženého prostoru ustoupili a vrátili se do Otína.

V druhé polovině dubna 1945 vyvrcholila jejich činnost na Vysočině. Skupina PLATINUM zůstala rozdělená až do konce války. Na Vysočině byli ponecháni rotní Vyhňák s Pešánem a vysílačkou VĚRA, rtn. Klemeš spolu s kpt. Nechanským se připravovali na přesun do Prahy s vysílačkou ANNA.

PŘESUN DO PRAHY

Podle pokynů, které Nechanský s Klemešem obdrželi k odjezdu do Prahy, se 22. dubna přesunuli asi 5 km blíže k Třebíči, kde měli přespat. Tamní obyvatelé je úpěnlivě žádali o pomoc s místním mlynářem, který je hrozně šidí, okrádá a prodává mouku za vysoké ceny. Navíc vyžaduje i cigarety a oni si s ním již nevědí rady. Chtěli ho nějakým způsobem vystrašit a přivést k nápravě, protože se k nim choval arogantně. Obávali se, že to sami nedokážou udělat, protože se všichni navzájem znají. Obrátili se proto na Nechanského s Klemešem a ti váhali, zda se mají do této lokální šlamastiky zapojovat. Po krátkém přemýšlení se rozhodli, že místním pomohou. Večer, asi kolem osmé hodiny, je místní zavedli ke mlýnu. Lidé objekt obklíčili a zajišťovali ho z venku. Nechanský a Klemeš vešli dovnitř, kde byli tři lidé. Mlynář, jeho pomocník a mlynářova žena. Nechanský si s sebou vzal americkou karabinu M 14, která dodávala celé situaci na vážnosti, Klemeš byl vyzbrojen „pouze“ pistolí. Začali mlynáři přísným tónem říkat, že se doslechli, jak se hrozně chová, jak lidí zneužívá a že si vůbec takové manýry vůči spoluobčanům dovoluje. Zdůraznili, pokud se to bude opakovat, vezmou spravedlnost do svých rukou. Místní chtěli, aby vydal i nashromážděné cigarety.

Mlynář se hájil: „*Ale já nic nemám, žádné cigarety, nic takového.*”

Nechanský řekl: „*No, a kam se ty cigarety poděly? Takové množství cigaret.*”

Mlynář odpověděl: „*Ale to je jen taková fáma, to tak není.*”

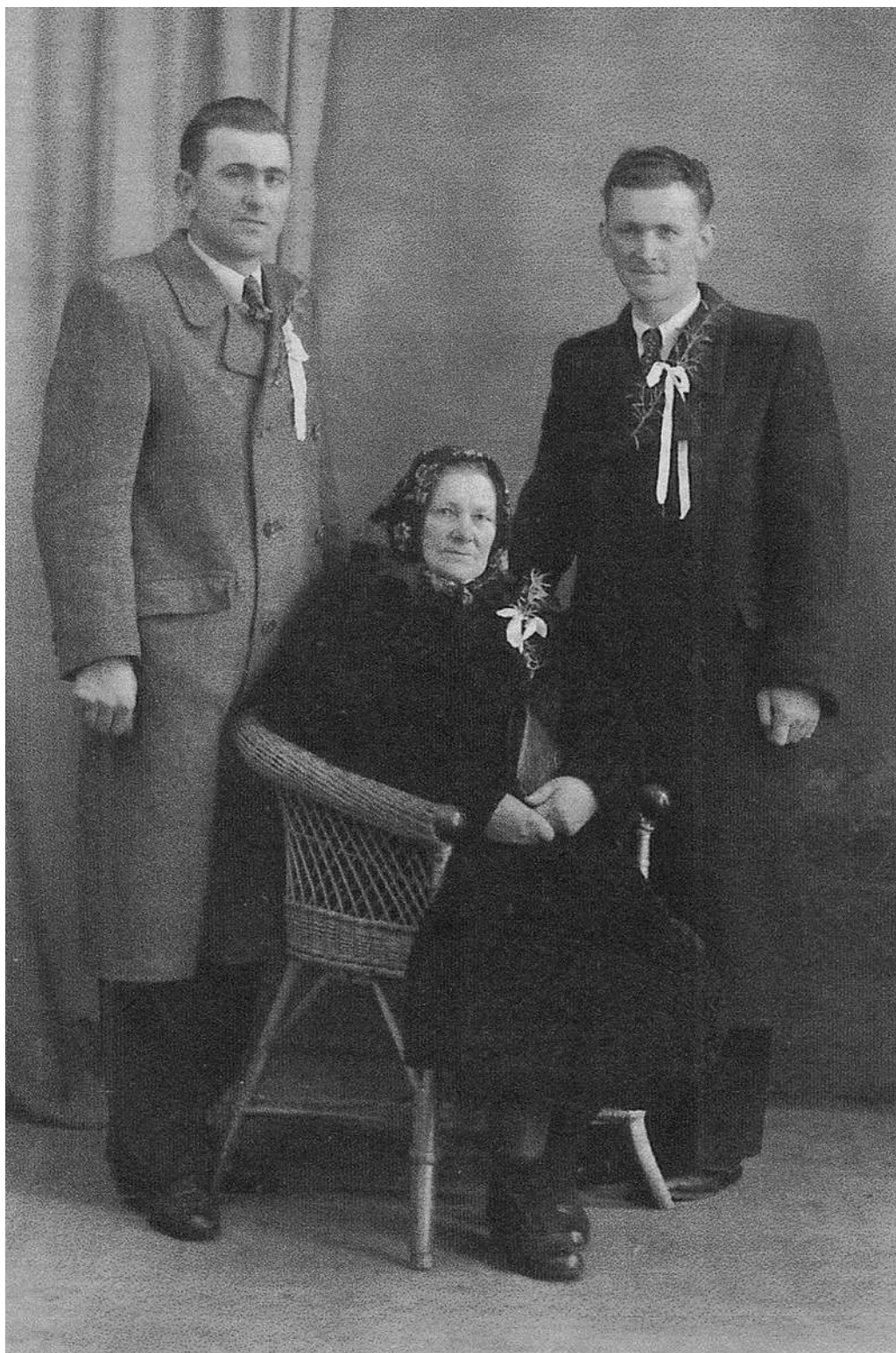
Nechanský mu říkal: „*Tak dobře, tak my vás tedy zastřelíme, když ne...*” a namířil na něho svoji karabinu.

Mlynář však stále trval na tom, že nic nemá, že to bylo jenom malé množství cigaret a peněz a k ničemu se neměl. Nechanský při celé akci vypadal skutečně zle, na očích brýle a přísný pohled s namířenou karabinou.

Obrátil se na manželku mlynáře a řekl: „*Tak podívejte se, řekněte nám to vy, pokud nechcete přijít o manžela.*”

Ta je však překvapila, když začala hořekovat: „*Ale vždyť já z něho nic nemám, on si bere všechno jen pro sebe.*”

Tím naznačila, že je jí jedno, co s ním udělají, ať si ho klidně zastřelí. Zřejmě nebyla v manželství spokojená.

Bratři Josef a František Juránkové ze Stropěšína

Bratři Juránkové se svým povozem

Nechanský pokračoval: „*Tak vás zastřelíme, stoupněte si ke zdi.*”

Postoupil blíže k mlynáři s namířenou puškou a vykřikl: „*Tak poslední slovo!*”

Mlynář na to: „*No, já mám pár peněz.*”

Najednou si všechno rozmyslel, popošel a zpoza dřevěných korýtek, která jsou opatřena skleněnými okénky pro kontrolu průchodu mouky, vytáhl obálku s penězi. A také vydal cigarety, které měl schované v kufru pod postelí. Nechanský s Klemešem cigarety a peníze sebrali a rozdali je venku lidem. Mlynáři pohrozili, že jestli ještě bude spoluobčany okrádat, přijdou znovu.

Po mnoha letech po této události se Jaroslav Klemeš dozvěděl, že za toto jednání byli místními odsuzováni.

Prostor Českomoravské vysočiny jen neradi opouštěli. Poměrně zalesněný a členitý terén kolem Dalešic jim vyhovoval a spolu s domácím odbojem, jej využívali k ukrytí. Před nimi se tam zdržoval člen výsadku BIVOUAC František Pospíšil, který byl 28. 10. 1944 popraven v Terezíně. Ve Stropěšíně bylo velitelské stanoviště horácké skupiny R 3 (velitelem byl Zdeněk Michal) a od začátku dubna 1945 zde pracoval i zpravodajský sovětský výsadek kpt. Ivanova. Rovněž ve Stropěšíně se nějaký čas u pana Josefa Juránka ukrýval Jan Kubiš před provedením atentátu na Heydricha.

Odbojáři ve Stropěšíně se soustřeďovali v hájence hajného Štorka. Dne 19. dubna 1945 dostal pan Štork rozkaz zabezpečit převoz Nechanského a Klemeše

Útočná puška M-14

z Jesenice u Náměště do Třebíče. Štok dojednal povoz u bratrů Juránkových ze Stropesína, kteří se osvědčili v předchozích akcích. Ze Stropesína vyjeli ve 23 hodin s předpokladem, že se domů vrátí ještě za šera. To však narušila nutnost splnit úkol spojený s vykořespondováním dodávky zbraní pro R 3 na Velkobítešsku. Převáželi sebou nutnou výstroj a vysílačku. Téměř před cílem spatřili německou kolonu, a tak se vrátili do Štokovy hájenky. Odtud ještě Jaroslav Klemeš odeslal informaci o jejich situaci spolu s žádostí o další pokyny na cestu do Prahy. Následující dva dny vedl korespondenci s VRÚ v Londýně. Situace se později opakovala – opět pro ně přijeli bratři Juránkovi s povozem. Kolem druhé hodiny se dostali až na křižovatku k Třebíči a odtud již přijíždělo domluvené osobní auto. Přeložili veškerý materiál do vozidla a pokračovali směrem ku Praze. Dopravu zabezpečila Zpravodajská brigáda, která vozidlo domluvila s německou organizací Todt a ve vozidle byl osobně přítomen příslušník organizace Todt Dr. Karel Paul s řidičem. Převoz však nebyl bez problémů, i když byl tento způsob dopravy bezpečnější než jízda vlakem.

Na všech nádražích byla přísná kontrola zavazadel jako opatření proti šmelině, a tak byla kontrolována všechna objemnější zavazadla. U vchodu do nádraží stál stůl, kde se všechna zavazadla kontrolovala. Hlavně se hledaly potraviny jako sádlo, mouka, cukr atp. Nalezené zboží Němci nejen zabavili, ale ještě dávali za převoz velké pokuty. Z těchto důvodů byla přeprava vlakem zamítnuta. Na silnicích nebyl v té době téměř žádný provoz, což dávalo možnost důkladné kontrole. Omezení provozu bylo způsobeno vydanými nařízením a nedostatkem pohonných hmot.

První vážný problém nastal při sjezdu z vrchu k hlavní křižovatce v Havlíčkově (tehdejším Německém) Brodě. U zátarasu stála početná skupina německých vojáků a gestapa, kteří zde měli kontrolní místo. Jeden z vojáků vstoupil do vozovky před přijíždějící vozidla, zastavil je a požadoval předložení dokladů. Skupina německých vojáků byla vyzbrojena puškami, zatímco posádka vozidla měla jen pistole. Pod nohama měli vysílač EUREKA a vysílačku ANNA, obojí zabalené pouze ve starých hadrech. Předložené doklady Němcům nestačily, a tak Karel Paul vytáhl další doklady, které si důkladně prohlíželi. Parašutisté přemýšleli, co udělají, pokud papírovou kontrolou neprojdou a bude následovat kontrola obsahu vozidla. Znovu se ozvalo: „Nein! Nein!” – to křičel kontrolující voják, který byl stále nespokojen s doklady, a tak mu představitel organizace podal všechny doklady, které u sebe měl. Teprve potom byli propuštěni a mohli pokračovat v jízdě do Prahy.

ORGANIZACE TODT

Organizace Todt (německy Organisation Todt, zkratka OT) vznikla v roce 1938 v nacistickém Německu. Jejím úkolem byla výstavba vojensky strategických objektů na území Třetí říše. Původně ji vedl její zakladatel Fritz Todt, po jeho smrti ho vystřídal Albert Speer. Organizaci tvořily soukromé a státní firmy, původně pro ni pracovali Němci neschopní vojenské služby, následně též inženýři a dělníci z okupovaných území.

V letech 1938–1939 organizace budovala Siegfriedovu linii – obrannou linii západní hranice Německa, později se podílela na výstavbě Hitlerových bunkrů, protiletadlových stanovišť, dálnic, podzemních továren v Polsku a Čechách, letišť či Gustavovy linie v Itálii. Po roce 1943, v době ústupu německých sil ze Sovětského svazu, metodou spálené země ničila průmyslové objekty a infrastrukturu na území, jež Němci opouštěli. V roce 1944 se dostala pod vedení jednotek SS. Pracovalo pro ni odhadem 1,4 milionu lidí, převážně vězňů z koncentračních táborů.

OT zajišťovala i dodávky materiálu a stavební dozor. Uniformy byly hnědozelelé, podobné svou barvou britským battledressům. Její vozidla pak byla na konci války označena WT – Wehrmacht Todt.

V PRAZE

Koncem dubna dojela dvojice Nechanský a Klemeš do Prahy, kde je přivítal představitel Zpravodajské brigády Veleslav Wahl. Když viděl, jak jsou oblečeni a obuti do vysokých bot, které byly vhodné pro život na Vysočině, spráskl ruce a řekl: „*Jéžíšmarja, v tomhle nemůžete chodit po Praze.*”

Wahl měl ve skříni spoustu kvalitního oblečení, a tak se hned ten večer, co přijeli, převlékli, aby vypadali jako Pražáci. Poté spolu probrali další úkoly. V Praze byli tři dny ubytováni v Dejvicích na Kladenské ulici v domě mladíka, který pro ně do Třebíče přijel. Pro Jaroslava Klemeše bylo hlavním úkolem najít vhodné místo pro vysílání. Se stanicí byl přemístěn do budovy ve Vysočanech. Jelikož odtud nemohl navázat spojení, byl přemístěn do domku pana Kubáta, ale ani odtud se mu nepodařilo navázat spojení. Druhý den ráno se měli porozhlédnout po vhodnějším místě k navázání spojení v prostoru Karlína. Přišel ale jeho známý, údajně poslanec, a ten Jaroslavovi nabídl, aby vysílal z jeho bytu v Karlíně.

Zavezl ho k Invalidovně, kde pod jakousi skálou byly domky, pozval ho dovnitř a řekl: „*Celý tento byt máte plně k dispozici a tady si můžete dělat, co chcete.*”

Dotyčný se omluvil, že musí odejít, dal mu klíče a Jaroslav zůstal sám, ponechán svému osudu. Byl překvapen a říkal si: „*Tohle přece není možné. Vždyť já to tady ani neznám, nevím kde co je, a co když nastane stav nouze?*”

Jaroslav Klemeš je dodneška přesvědčen, že tento muž mu chtěl pomoci proto, aby dostal potvrzení o účasti na domácím odboji. I kdyby se Jaroslavovi podařilo navázat spojení, stejně by relace, nemohl vést, protože neměl zajištění v době vysílání. Při této činnosti člověk nevnímá okolí, sluchátka na uších mu nedovolují vnímat okolní zvuky a musí se plně soustředit na práci. Pracovat sám bez zajištění je proti zásadám opatrnosti. Všude, kde doposud vysílal, měl zajištění další osobou, která sledovala okolí a v případě nebezpečí ho upozornila. Tehdejší radiostanice vysílaly na krátkých vlnách, kolísaly a frekvence byly hustě jedna vedle druhé. K vyladění stanice bylo také třeba soustředění. Současně byly problémy s dešifrováním a nesměla se udělat chyba, jinak by byl odeslán nebo přijat nesmysl, který by nebylo možné dešifrovat. Všechny zprávy se odesílaly morseovkou

a navíc šifrované pětimístným písmem. Práce byla namáhavá, zpráva se musela zašifrovat a soustředěně odvysílat. Šifrování se navíc měnilo podle data vysílání a vícekrát se uvedená varianta nepoužívala. I když už byly vytvořeny podmínky k vysílání, nemuselo se povést navázat spojení s VRÚ v Británii. Vysílání z Karlína by i tak nebylo možné uskutečnit vzhledem k nevhodnosti lokality pod zmíněnou skálou.

Když za ním přišel Nechanský, kterého přezdívali Jirka, řekl mu: „*Jirko, já jsem vůbec nenavázal spojení a jsem tady jak ubitej, utopenej, já potřebuju někam nahoru.*”

Nechanský zajistil okamžitě přesun do Kobylis, Klíčanské ulice číslo 465/25, do bytu Ing. Rabana. Bydlela tam mladá rodina s malým dítětem a jejich přijetí bylo dojemné. Jaroslav začal hned hledat vhodné místo pro vysílání a umístění vysílačky. Viděl, že bude mít výhled a bude moci sledovat, co se děje kolem domu. Terén zde byl otevřený a dům na kopci. V horní části domu byla kuchyně a vedle byl vchod do koupelny. V blízkosti okna byla okapová roura, kde se nechala vysunout anténa podél okapu. Krátce to vyhodnotil jako dobré místo, vhodné pro práci s vysílačkou. U okna měl stoličku, na níž postavil vysílačku a vedle ní mohl umístit vysílací klíč. Tam se mu podařilo navázat spojení a začal ihned vysílat zprávy. Spojili se také s vládní stanicí v Košicích. Nechanský mu dal k odeslání několik už zašifrovaných zpráv, protože měl svůj vlastní šifrovací klíč.

Z toho dne pochází i snímek, kdy si Jaroslav zkouší vysílačku a Nechanský mu říká: „*Jardo, pojď uděláme honem foto.*“

To je fotografie, kde sedí v koupelně a zkouší vysílání. Ve stejný den je pořízena i další fotografie, na níž vychází s Nechanským z vily. Na této adrese Klemeš působil a vysílal až do konce Pražského povstání a osvobození 9. května 1945.

Od 28. dubna 1945 spolu s Nechanským prostřednictvím vysílačky ANNA zabezpečovali neustálé rádiové spojení s Londýnem, Košicemi a později i s Plzní. Předávali zpravodajské informace a udržovali kontakt s Českou národní radou a velitelstvím BARTOŠ, které řídilo Pražské povstání, a jehož členem byl i Nechanský. Radiostanice v té době odeslala na 130 zpráv a plnila své poslání ještě po 9. květnu 1945, kdy přešli do podřízenosti vlády, a stále zabezpečovala spojení se zahraničím. Měli v Praze, Nasavrkách a ve Velké Bíteši na 37 spolupracovníků, s nimiž se jim podařilo zdárně splnit jejich poslání.

Vzhledem k tomu, že Jaroslav Klemeš vytvářel jediné spojení se zahraničím před a v průběhu Pražského povstání, měl tolik práce, že nestačil přijímat a dešifrovat, připravit šifrovanou zprávu k odeslání a tu odeslat. Nechanský byl téměř trvale u brigádního generála Karla Kutlvašra, který velel Pražskému povstání, protože ještě navíc působil jako vedoucí vojenské sekce České národní rady. Jaroslav proto dostal na výpomoc vysokoškoláka, studenta Dušana Mendla, který

*Před vilou v pražských Kobylišč, Klíčanská 465/25.
Zleva Jaroslav Klemes, Jaromír Nechanský*

mu pomáhal s doručováním zpráv i jejich šifrováním. Další pomocníci byla dívka Věra, odněkud z Ostravska. Mladí lidé nosili zprávy na štáb k Nechanskému a od něho přinášeli nové úkoly. Některé zprávy, pro urychlení jejich odeslání zašifroval sám Nechanský. V té době posílali hodně telegramů, protože domácí odboj požadoval zbraně. To znamenalo vytipovat, zaměřit, prověřit vhodné plochy pro seskok, nebo shoz zbraní. Nebylo možné ztratit kontakt s cizinou. Nechanský s několika lidmi vyhledával vhodné plochy, po jejich prověření zpracovali zprávu, zašifrovali a odeslali.

Jednotlivé plochy musely vyhovovat, mít určité parametry, aby vítr zásilku nezanesl, určit přesné koordináty z mapy a další podrobnosti. Na dvě vytipovaná místa měli přislíbený shoz, ale neuskutečnil se. Byli z toho zklamáni a zejména potom, co se dozvěděli důvody.

Angličané ani Američané už neměli zájem shazovat zbraně, protože Rusové po nich žádali, aby nebyly shazovány zbraně na území, které je, nebo brzy bude, jejich jednotkami obsazené.

Jak se blížil konec války a probíhalo Pražské povstání, frekvence zpráv vzrostla natolik, že nebyl čas na šifrování, a tak Jaroslav vysílal v otevřené řeči. Byl ve stálém spojení s Londýnem a průběžně odesílal informace o průběhu povstání. Londýn byl žádán o vyslání letadel k podpoře Pražského povstání, ale bylo mu odpovězeno ministrem Ripkou, který jeho zprávu převzal, že Londýn udělá vše, co bude v jeho silách. Mnohdy vysílal věci, které v Praze v reálném čase probíhaly, například v Kobylisích, kde se ještě střílelo, na ulicích byly vytvořeny barikády, které lidé bránili. Viděl, jak Němci přijeli a nutili ženy, aby rozebíraly barikády a vytvářely živý štít. Viděl hořet věže radnice na Staroměstském náměstí. Věty už odesílal bez šifrování a otevřeně. Stejně zprávy byly uváděny do tří hodin rozhlasem. Němci už měli dost starostí sami se sebou, jejich hlavní snahou bylo dostat se co nejdříve na Západ, a uniknout tak zajetí Rudé armády.

Jaroslav Klemeš byl prý „poslední z parašutistů, který použil zbraň v pražské tramvaji 4. května 1945, kdy zastřelil při odzbrojovací akci německého policistu.“ Příběh se skutečně udál. V tramvaji byl s ním student Dušan Mendl, jeho pomocník. Slíbili si, že o tom nebudou nikdy hovořit, a protože Dušan už je mrtvý, chce Jaroslav ctít jeho pietu a dodržet dané slovo. Pouze konstatoval, že byla válka a celou událost bere jako satisfakci za opravu svého otce.

Den ukončení války v Evropě se slaví 8. května, kdy byla podepsána kapitulace velení německých branných sil i pražské posádky úmluvou velitele gen. R. Toussainta s Českou národní radou v čele s prof. A. Pražákem a s veliteli povstání gen. K. Kutlvašem, pplk. F. Bürgerem-Bartošem a kpt. J. Nechanským, Josefem

Klemeš vysílá z koupelny v bytě v Kobylisích

Smrkovským, Dr. Josefem Kotrlým, pplk. gšt. Jaroslavem Kadaňkou, uzavřenou v 16.00 a účinnou od 18.00 hodin téhož dne. První tanky Rudé armády dorazily do Prahy až 9. května 1945, kdy Němci Prahu opouštěli.

Poslední zprávu, která byla vysílána již ze západního Slovenska, dostali od československé vlády a sdělovala, aby se skupiny parašutistů ihned, jak to bude možné, dostavily do budovy Hlavního štábu v Dejvicích. Hned druhý den po skončení Pražského povstání se všichni, kteří zprávu obdrželi, dostavili do budovy, kde je uvítal pplk. Paleček spolu s škpt. Josefem Süssem a ještě několika důstojníky. Paleček nařídil Klemešovi, aby svoji stanici z Kobylis přestěhoval do budovy Hlavního štábu, což také učinil a začal z tohoto místa pracovat. Vysílání bylo stále vedeno přes Londýn, protože spojení do jiných států dosud nebylo navázáno. K urychlení a usnadnění Jaroslavovy práce byly zprávy již šifrované a podle razítka uvedeného v záhlaví zpracované ministerstvem zahraničí.

Asi po deseti dnech byla příkazem Palečka stanice přemístěna do Střešovic. Zde byla umístěna v objektu v nevelké vzdálenosti od vojenské nemocnice. Budovu před nimi používali němečtí vojáci a zůstala vybavena dokonalými přístroji, včetně dálnopisu. Jaroslav zde vykonával službu společně s čet. Bohumilem Menšíkem, čet. Janem Vavrdou a dalšími. Velitelem byl ustanoven četař aspirant Čestmír Šikola a po jistou dobu i ppor. Jan Štursa. Dozor nad stanicí měl škpt. Süssem. Službu vykonávali vždy ve dvojicích, které se střídaly každý třetí den.

Z dostupných materiálů z poválečného hodnocení byla zjištěna celková úspěšnost paraskupin vyslaných ze Západu na území Protektorátu v posledních měsících druhé světové války. O pomoci českému odboji se jednalo s představiteli amerického letectva 5. října 1944 a s britským letectvem 21. září 1944. Na realizaci se podílely různé druhy letadel s rozdílnou kapacitou únosnosti. Zatímco Halifax mohl na dlouhé lety nést maximálně 12 kontejnerů a 7 balíků, výkonnější Liberatory mohly nést 16 kontejnerů a 6 balíků. Dodávky zbraní měly ve spojeneckém kódovacím označení název ELY. Celková bilance shozených zbraní do Protektorátu, organizovaná Zvláštní skupinou v době od 16. února do 4. května 1945, obnáší při 95 startech spojeneckých letounů a vysazení 20 výsadek zbraní v 264 kontejnerech a 123 balících celkovou hmotnost materiálu 65,6 tun. Přibližně čtvrtiny tohoto objemu se zmocnil nepřítel!

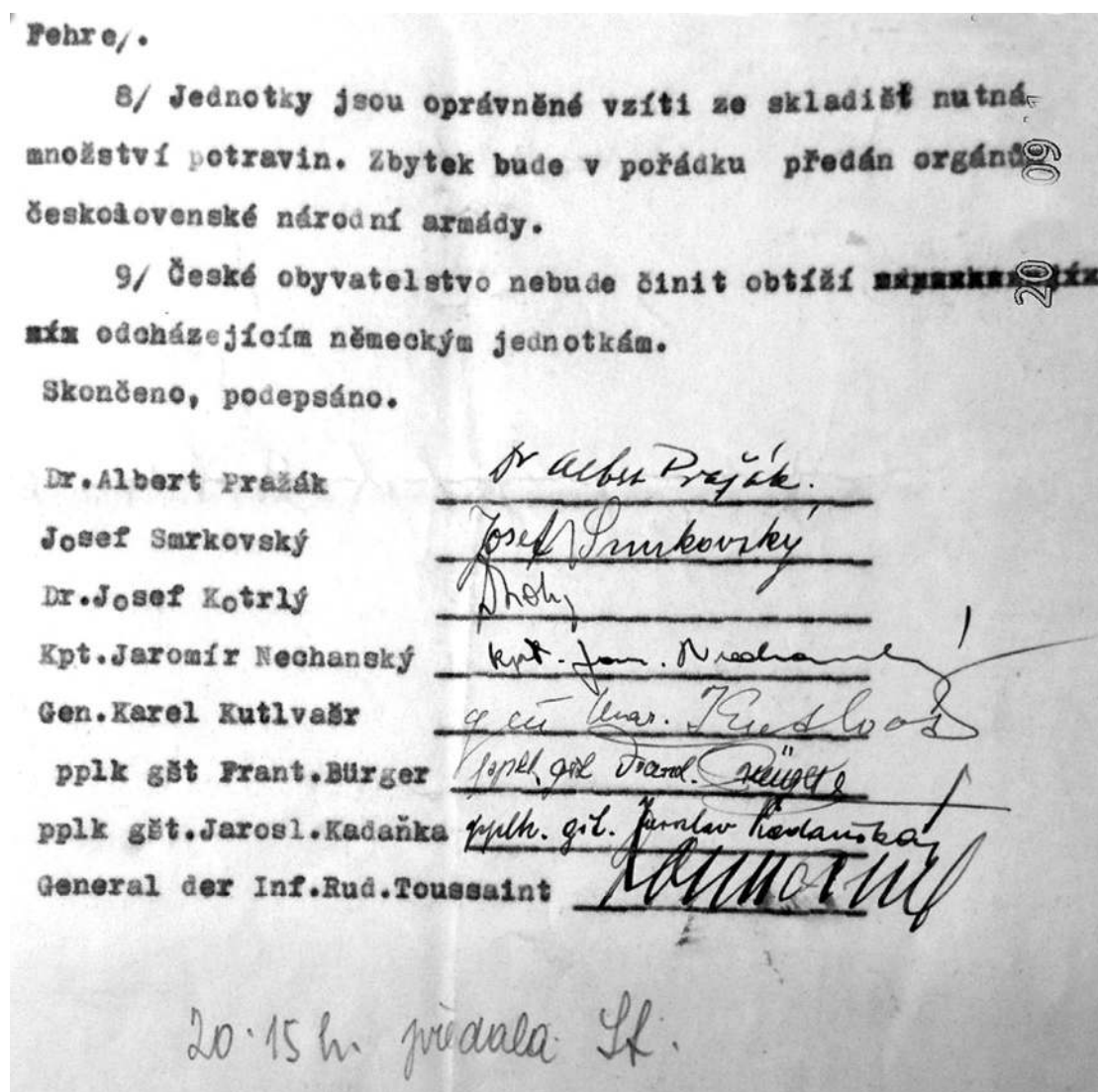
JAROMÍR NECHANSKÝ

Jaromír Nechanský, archiv Tomáše Jambora.

Po dobu přípravy v kurzech, před odletem na vysazení v Itálii, při vlastním vysazení, po celou dobu působení v Protektorátu, za Pražského povstání a krátce po válce, byl Jaroslav Klemeš v přímém styku s Jaromírem Nechanským. Po celou dobu na něho působil jako rozhodný důstojník, který byl patřičně hrdý na to, že je důstojníkem. Byl si vědom toho, že působí elegantně, což dokreslovaly jeho brýle, a měl tendenci se od ostatních odlišovat. Byla-li nablízku nějaká dáma, jeho chování se měnilo a on se začal tak trochu předvádět.

Byl vysoce ambiciózní a šel si tvrdě za svým cílem. Při výběru skupin důstojníci cvičili odděleně. Mužstvo bylo vyzváno, aby napsali, kdo s kým by chtěl jít do skupiny. Jaroslav nikoho blíže neznal, a tak když za ním přišel Alois Vyhňák

Podpisy z protokolu sepsaného dne 8. května 1945 o provedení formy kapitulac německých branných sil, který podepsal i kpt. Nechanský

Pomník Jaromíra Nechanského na Olšanech

a nabídl mu, že by rád šel s ním, tak to uvítal. Jakého velitele jim přidělí, pro ně nebylo rozhodující. Ke skupině pak přidělili Hodače a Nechanského jako velitele. Hodač se dostal s Nechanským do sporu pro jeho chování. Podle vyprávění Jaroslava s nimi nikdy nešel v době volna, věnoval se svému děvčeti a spíše se jich stranil. Hodač měl v Británii děvče se kterou měl již dítě, a tak kamarády pozval na svatbu. Dostavili se se svatebními dárky a s blahopřáním, jediný, kdo nepřišel, byl Nechanský. I tady se projevila jeho individualita. Přitom je v budoucnu čekala akce, která vyžadovala vzájemnou důvěru a spolehnutí se jeden na druhého.

Jaroslav Klemeš hodnotí Nechanského jako schopného velitele, vadily mu ale některé jeho charakterové vlastnosti a v situaci, kdy jim všem šlo o krk, se domníval, že by měl mít lidštější a kamarádštější přístup.

Po válce měl kpt. Nechanský známost s Olgou Laušmanovou, dcerou tehdejšího ministra průmyslu Bohumila Laušmana, a nakonec se s ní oženil. Všechno nahrávalo jeho slibné kariéře. Avšak Nechanský byl spojován s generálem Kutlvašem a oba se stali „nepřáteli“ Sovětského svazu tím, že podepsali kapitulaci německých vojsk s generálem Toussaintem¹¹, a tím umožnili půl milionu německých vojáků přejít do amerického zajetí, a tím posílit potenciál nepřátel Sovětského svazu. Rudá armáda dorazila do Prahy, kde již nebyla německá vojska, a pokud ano, snažila se odejít západním směrem. Navíc Nechanský úzce spolupracoval s Velelavem Wahlem a po válce se rozhodl pro antikomunistický odboj.

Mluví se o jeho spolupráci s americkou rozvědkou, ale to je pro samotného Jaroslava hádankou, jen se domnívá, že se Nechanský mohl zapojit do zpravodajských her. Skutečnost je však dodnes zahalena tajemstvím a bude dále, pokud nebudou otevřeny americké archivy.

V září 1949 byl zatčen a obviněn ze špionážní činnosti pro americkou zpravodajskou službu a z příprav protistátního spiknutí. Za svoji odbojovou činnost byli Jaromír Nechanský a Velelav Wahl 22. dubna 1950 odsouzeni k smrti a 16. června 1950 popraveni.

¹¹ *Protokol o provedení formy kapitulace německých branných sil byl sepsaný dne 8. května 1945.*

Dopis Jaromíra Nechanského na rozloučenou psaný otci v noci před popravou

Drahý tatínku!

Používám ještě této příležitosti, abych se s Vámi všemi rozloučil. Píši tento svůj poslední dopis po půlnoci a doufám ještě, že mi bude umožněno, abych mohl spatřiti naposledy svou drahou Olgu. Dosud nebylo rozhodnuto definitivně o povolení její návštěvy. Jestliže toto mé přání, které jsem přednesl, nebude splněno, budu tím více utvořen ve svých názorech na tento režim, který tímto naprosto jasně dokumentuje svoji ‚humanitu‘.

Opakuji znovu, že jako socialista souhlasil jsem v podstatě s většinou sociálních opatření, ale měl jsem zásadní výhrady proti autoritářství, nedemokratičnosti a nespravedlnosti tohoto režimu. Kdybych takto umíral za poslední války v důsledku své tehdejší činnosti, nebylo by to tak bolestné jako nyní, kdy Čech Čecha odsuzuje k nejtěžšímu trestu v takovém množství. Je smutné, že rozdílnost politických ideologií může do takové míry rozpoltit národ. A takových trestů používá režim socialistický, který za nejcennější statek pokládá člověka.

Tatínku, znovu děkuji Ti za otcovskou lásku, za Tvou péči, za vychování a umožnění studií. Měl jsem Tě vždycky nesmírně rád a již za poslední války těšil jsem se, že přečkám-li ji, že se vynasnažím seč budu, abych mohl Tobě a matce vše splatiti a zajistiti pohodu Vašeho stáří.

Žel, Bůh rozhodl nyní jinak. Budu umírat s nejkrásnějšími vzpomínkami na Vás všechny. Připravil jsem Vám těžký úděl, neste jej statečně, jako jej ponesu já!

O své činnosti mohu říci, že jsem ji konal jako důstojník podle svého jasného a pevného přesvědčení, které vyplynulo z okolností, které jsem uvedl u soudu a z výhrad, uvedených na stránce první. Nějakých zjištěných pohnutek naprosto nebylo. Rovněž jsem naprosto přesvědčen, že při oceňování mé viny a při výměře trestu rozhodovaly zásadně více okolnosti politické, nežli skutková podstata činu.

Přeji Vám všem pevné zdraví, pevné nervy, dlouhá léta života v lepších časech. Buďte stateční!

Jsem přesvědčen, že umírám za spravedlnost, za demokracii a za vlast, za kterou jsem bojoval v poslední válce. Odplata přijde!

Mílo a Květo, vychovávejte Milouška v člověka spravedlivého, poctivého demokrata, milujícího svou vlast a odhodlaného i bojovati za její svobodu. Zdravím Vás všechny, strejdu břevnického a všechny ostatní známé, dědečka Káška a ostatní v Chrudimi. Buďte pevní a stateční.

Váš Jarka

Až se shledáte s celou rodinou Olgy, vyřídte jim, že jsem je měl velmi rád.

BOJE SKONČILY

Konec války zastihl Jaroslava Klemeše v Praze a možná někoho překvapí, že z toho nebyl přímo v euforii. Ještě chvíli trvalo, než si nastalou situaci uvědomil a osobně si vyhodnotil uplynulé události. Jedna životní etapa pro něho skončila a přemýšlel, jaká budoucnost bude následovat. Myslel na svého otce, bratra, matku a další příbuzné a známé. Žádné nevázané veselí se u něho nekonalo. S přáteli si popřáli a objali se navzájem s radostí, že přežili válku a útrapy s ní spojené. Davová povznesená nálada Pražanů ho nestrhla k žádným oslavám.

Bratr Vladimír po dobu Jaroslavova působení v zahraničí dospěl a protloukal se jako pomocný dělník. V té době měl stanoveného poručníka, který po smrti otce na bratra dohlížel. Po ukončení války Jaroslav bezodkladně napsal bratrovi dopis, kde mu oznámil, že je zdravý a v Praze. Bratr místo odpovědi přijel nejbližším vlakem do Prahy. Jaroslav viděl, v jakém stavu se bratr nachází. Snažil se mu pomoci, a tak mu na radu přítele zajistil nástup do učení na obor zámečnický, kde měl zajištěno i ubytování v internátu.

V době po roce 1948, kdy byl Jaroslav vyšetřován a vězněn, bratr na čas vstoupil do armády. Samotného Jaroslava udivilo, že byl bratr do armády přijat, když on sám byl v kriminále, avšak bratr v armádě nevydržel a později pracoval jako svářeč na různých montážích, kde se dalo vydělat více peněz, a mohl si přivydělávat prací načerno. Pracoval až do doby, kdy onemocněl a v roce 1996 zemřel. S bratrem se po válce, pokud to čas dovolil, setkávali. Při jedné z posledních návštěv u bratra si Jaroslav vzpomíná, že bratr už jenom ležel. Byl na pokraji svých sil, měl silné proleženiny a bylo vidět, že se blíží konec jeho života. Krátce nato bratr zemřel.

30. května 1945 přijela od Dunkerque do Prahy 1. čs. samostatná obrněná brigáda a Jaroslav čekal na svého nejlepšího kamaráda Ludvíka Čambalu u letohrádku Hvězda. Bylo to jejich první setkání po válce. Zanedlouho byl kamarád demobilizován a spolu s Čestmírem Šikolou bydleli od listopadu 1945 u Jaroslava

v Praze Lotyšské ulici č. 7 a od března do srpna 1946 na Dejvické ulici č. 12. Někdy tam s nimi přenocoval i Tonda Bartoš, bývalý velitel skupiny CLAY, který jezdil do Prahy na zasedání parlamentu za sociálně demokratickou stranu. Následně se s Čambalou potkali při setkání až v roce 1988 v Brně. Z jejich spojovací čety se tenkrát sešli Čambala, Eda Urbánek, Čestmír Šikola, Gabo Rapík a přišel i Petr, syn škpt. Václava Kopečného a Tomáš Jambor.¹²

Poválečné setkání s kamarádem Čambalou v osvobozené Praze

¹² Syn Tomáše Jambora přispěl na tuto publikaci značným počtem dobových fotografií.